

RS 501 – Revisjonsbevis – spesielle poster

(Denne RS-en ble opprinnelig vedtatt av styret i NSRF for revisjon av regnskap for perioder avsluttet 1. januar 1998 eller senere. Standarden er justert i samsvar med risikostandardene og gjelder for revisjon av regnskaper for perioder som begynner per eller etter 1. januar 2006.)

Innhold	Avsnitt
Innledning	1-3
Del A: Tilstedeværelse ved varetelling	4-18
Del B: Erstattet av RS 505 – (punktene 19 – 30 utgår)	
Del C: Handlinger vedrørende rettsvister og krav	31-37
Del D: Verdsettelse av og opplysninger om langsiktige investeringer	38-41
Del E: Opplysninger om virksomhetsområder	42-45

RS 501 "Revisjonsbevis – spesielle poster" må leses i sammenheng med "Forord til standarder for kvalitetskontroll, revisjon, attestasjon og beslektede tjenester" som beskriver grunnlaget for utarbeidelsen av standardene, forholdet mellom standardene og lovgivningen om revisors oppgaver og plikter, og standardenes autoritet.

Innledning

1. Hensikten med denne standarden er å fastsette normer og gi veiledning utover innholdet i standarden om revisjonsbevis for enkelte spesielle kontosaldoer og andre opplysninger i årsregnskapet.
2. Anvendelse av de normer og veiledninger som gis i denne standarden vil hjelpe revisor til å innhente revisjonsbevis for spesielle kontosaldoer og andre opplysninger i årsregnskapet.
3. Denne standarden inneholder følgende deler:
  - Tilstedeværelse ved varetelling
  - Erstattet av RS 505 – del B utgår
  - Forespørsler vedrørende rettsvister og krav
  - Verdsettelse av og opplysninger om langsiktige investeringer
  - Opplysninger om virksomhetsområder

Del A: Tilstedeværelse ved varetelling

4. Ledelsen etablerer vanligvis rutiner som tilsier varetelling minst en gang i året som et grunnlag for utarbeidelsen av årsregnskapet eller for å sikre påliteligheten av et kontinuerlig oppdatert lagersystem.
5. **Når varelageret er vesentlig for årsregnskapet, må revisor innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for varelagerets eksistens og tilstand, ved å være til stede ved varetellingen, med mindre det ikke kan gjennomføres.** Revisors tilstedeværelse tjener som en test av kontroller eller substanskontroll av varelageret, avhengig av revisors risikovurdering og planlagte angrepsmåte. Slik tilstedeværelse gjør det mulig for revisor å

inspisere varelageret, å observere om ledelsens instruks for registrering og kontroll av resultatet av tellingen følges og å skaffe revisjonsbevis for påliteligheten av ledelsens instruks.

6. **Dersom revisor ikke er i stand til å være til stede ved varetelling på planlagt dato på grunn av uforutsette omstendigheter, må revisor foreta eller observere noen tellinger på et annet tidspunkt og, når det er nødvendig, utføre revisjonshandlinger rettet mot mellomliggende transaksjoner.**
7. **Dersom revisor ikke kan være tilstede på grunn av faktorer som f.eks. type varer og lagrenes beliggenhet, må revisor vurdere om alternative revisjonshandlinger gir tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for varelagerets eksistens og tilstand til å konkludere med at det ikke er behov for forbehold i revisjonsberetningen p.g.a. begrensninger i revisjonens omfang.** For eksempel kan dokumentasjon av etterfølgende salg av enkelte varer ervervet eller kjøpt før varetellingen, gi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis.
8. Ved planlegging av tilstedeværelse ved varetelling eller alternative revisjonshandlinger vurderer revisor følgende:
  - Risikoene for vesentlig feilinformasjon knyttet til varelageret.
  - Formen på intern kontroll knyttet til varelageret.
  - Hvorvidt det forventes etablert hensiktsmessige rutiner og instruks for varetellingen.
  - Tidspunktet for tellingen.
  - Varelagerets beliggenhet.
  - Hvorvidt det er behov for assistanse fra ekspert.
9. Når kvantum skal fastsettes ved en varetelling og revisor er til stede ved varetellingen, eller når foretaket benytter et kontinuerlig oppdatert lagersystem og revisor er til stede ved telling en eller flere ganger i løpet av året, vil revisor vanligvis observere hvordan tellingen foretas og utføre kontrolltelling.
10. Dersom foretaket rutinemessig estimerer fysisk kvantum, for eksempel å anslå mengden av kullvarer, vil revisor ha behov for å forvise seg om rimeligheten av rutinene.
11. Når varelageret er fordelt på flere steder, bør revisor vurdere hvor det er hensiktsmessig å være til stede under hensyn til varelagerets vesentlighet og risikoen for vesentlig feilinformasjon på de enkelte steder.
12. Revisor vil vurdere ledelsens instruks med hensyn til:
  - (a) anvendelse av kontrollaktiviteter, for eksempel innsamling av benyttede lagerlister, opptelling av ubenyttede lagerlister og rutiner for telling og kontrolltelling.
  - (b) nøyaktig identifisering av fullføringsgrad på varer i arbeid, varer med lav omløpshastighet, foreldede eller ødelagte varer og varer eid av tredjemann, for eksempel i kommisjon, og
  - (c) hvorvidt det er truffet tilstrekkelige tiltak i forbindelse med flytting av varer mellom områder og forsendelse og mottak av varer før og etter dagen for periodisering.
13. For å innhente revisjonsbevis for at ledelsens kontrollaktiviteter er tilfredsstillende gjennomført, bør revisor observere de ansattes prosedyrer og gjennomføre kontrolltelling. Ved gjennomføring av kontrolltelling utfører revisor handlinger knyttet til både

fullstendighet og nøyaktighet av opptellingsresultatene ved å kontrollere varer utvalgt fra tellelistene mot det fysiske varelageret og varer fra det fysiske varelageret mot tellelistene. Revisor vurderer i hvilken grad det er behov for å oppbevare kopier av tellelistene for senere revisjonshandlinger og sammenligning.

14. Revisor vurderer også rutinene for periodisering, herunder detaljer vedrørende bevegelser i varelageret like før, i løpet av og etter varetellingen slik at registrering av bevegelsene kan kontrolleres på et senere tidspunkt.
15. Av praktiske hensyn kan varetellingen gjennomføres på et annet tidspunkt enn ved regnskapsperiodens utløp. Dette er vanligvis akseptabelt for revisjonsformål kun når foretaket har utformet og innført kontroller knyttet til bevegelser varelageret.. Revisor bør, ved utførelse av hensiktsmessige revisjonshandlinger, fastsette hvorvidt endringer i varelageret mellom tidspunkt for telling og periodeavslutningen er korrekt registrert.
16. Når foretaket har et kontinuerlig oppdatert lagersystem som benyttes til å fastsette balanseposten ved periodens slutt, bør revisor ved utførelse av tilleggshandlinger evaluere hvorvidt årsaken til vesentlige avvik mellom lagertellingen og den løpende lagerregistrering er avklart og at lagersystemet er korrekt justert.
17. Revisor utfører revisjonshandlinger knyttet til den endelige lagerlisten for å fastslå om den gjengir tellingen på en nøyaktig måte.
18. Når varer er i forvaring og under kontroll av en tredje part, bør revisor vanligvis innhente direkte bekreftelse fra den tredje part om kvantum og tilstand på det varelageret som oppbevares for foretaket. Avhengig av varelagerets vesentlighet, bør revisor også vurdere:
  - Tredjeparts integritet og uavhengighet.
  - Å observere eller å engasjere en annen revisor til å observere den fysiske varetellingen.
  - Å innhente en annen revisors uttalelse om tilstrekkeligheten av den tredje parts interne kontroll for å sikre at lageret er korrekt opptalt og tilstrekkelig sikret.
  - Å inspisere dokumentasjon som gjelder lager oppbevart av tredjepart, for eksempel kvitteringer fra lager, eller innhente bekreftelse fra andre parter når lageret er blitt stillet som sikkerhet.

Del B: Erstattet av RS 505 - (punktene 19 - 30) er slettet)

Del C: Handlinger vedrørende rettstvister eller krav

31. Rettstvister og krav fremsatt mot foretaket kan ha vesentlig betydning for årsregnskapet og kan av den grunn være nødvendig å opplyse om og/eller foreta avsetning i årsregnskapet.
32. **Revisor må utføre revisjonshandlinger med det formål å få kjennskap til eventuelle rettstvister og krav mot foretaket som kan føre til vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet.** Slike revisjonshandlinger kan omfatte å:
  - Foreta hensiktsmessige forespørsler til ledelsen og å innhente ledelseserklæringer.
  - Gjennomgå referater fra møter i det organ som har overordnet ansvar for styring og kontroll, og korrespondanse med foretakets juridiske rådgivere.

- Kontrollere kostnadskontoer for juridisk bistand.
- Benytte enhver informasjon om selskapets drift inklusive informasjon skaffet til veie gjennom diskusjoner med foretakets juridiske avdeling.

33. **Når revisor vurderer en risiko for vesentlig feilinformasjon vedrørende rettsvister og krav som er blitt identifisert, eller når revisor tror at det kan foreligge rettsvister eller krav, må revisor ta direkte kontakt med foretakets juridiske rådgivere.** Denne kommunikasjonen vil bidra til å gi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis med hensyn til om potensielle vesentlige rettsvister og krav er kjent og om ledelsens estimater av de økonomiske konsekvenser, inklusive kostnader, er troverdige. Når revisor fastslår at risikoen for vesentlig feilinformasjon er en særskilt risiko, vurderer revisor utformingen av foretakets tilhørende kontroller og fastsetter hvorvidt de er blitt innført. Punktene 108-114 i RS 315 «Forståelse av foretaket og dets omgivelser og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon» gir ytterligere veiledning om fastsettelse av særskilte risikoer.
34. **Brevet, som skal utarbeides av ledelsen og sendes av revisor, skal anmode foretakets juridiske rådgivere om å kommunisere direkte med revisor.** Når det anses lite sannsynlig at foretakets juridiske rådgivere vil svare på en generell forespørsel, vil brevet vanligvis spesifisere følgende:
- En liste over rettsvister og kjente krav.
  - Ledelsens vurdering av utfallet av rettsvister eller kravet og dens estimat av de økonomiske konsekvenser, herunder tilknyttede kostnader.
  - En forespørsel om foretakets juridiske rådgivere kan bekrefte rimeligheten av ledelsens forventninger og skaffe revisor ytterligere informasjon dersom foretakets juridiske rådgivere anser listen som ufullstendig eller feil.
35. Revisor må vurdere status vedrørende de juridiske forhold fram til dato for avgivelse av revisjonsberetningen. I enkelte tilfeller kan det være behov for å oppdatere informasjonen fra foretakets juridiske rådgivere.
36. Under enkelte omstendigheter, for eksempel når revisor fastslår at forholdet utgjør en særskilt risiko, ved komplekse forhold eller når det er uenighet mellom ledelsen og foretakets juridiske rådgivere, kan det være nødvendig for revisor å ha et møte med foretakets juridiske rådgivere for å diskutere det sannsynlige resultatet av rettsvister og krav. Slike møter vil finne sted med ledelsens tillatelse og, fortrinnsvis, med en representant fra ledelsen til stede.
37. **Dersom ledelsen ikke gir revisor tillatelse til å kommunisere med foretakets juridiske rådgivere, utgjør det en begrensning i revisjonens omfang og må vanligvis medføre en revisjonsberetning som konkluderer med at revisor ikke kan uttale seg om årsregnskapet og årsberetningen.** Dersom foretakets juridiske rådgivere nekter å svare på en tilfredsstillende måte og revisor ikke er i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis ved alternative revisjonshandlinger, må revisor vurdere hvorvidt dette utgjør en begrensning i revisjonens omfang som kan medføre forbehold i revisjonsberetningen eller en beretning som konkluderer med at revisor ikke kan uttale seg om årsregnskapet og årsberetningen.

Del D: Verdsettelse av og opplysninger om langsiktige investeringer

38. **Når langsiktige investeringer er vesentlige for årsregnskapet, må revisor innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig bevis vedrørende verdsettelsen av og opplysningene om investeringene.**
39. Revisjonshandlinger vedrørende langsiktige investeringer omfatter vanligvis å innhente revisjonsbevis med hensyn til om foretaket har evne til å beholde investeringen på lang sikt, å diskutere med ledelsen om foretaket fortsatt har til hensikt å beholde investeringen som en langsiktig investering samt å innhente en skriftlig erklæring om dette.
40. Andre revisjonshandlinger vil vanligvis omfatte å vurdere underliggende regnskaper og annen informasjon, for eksempel markedspriser som indikerer verdien, og å sammenligne slike verdier med investeringens regnskapsførte verdi inntil dato for avgivelse av revisjonsberetningen.
41. Dersom slike verdier ikke overstiger de regnskapsførte verdier, vil revisor vurdere hvorvidt nedskrivning er påkrevd. Dersom det er usikkerhet med hensyn til om den regnskapsførte verdi kan realiseres, vil revisor vurdere om tilstrekkelige korreksjoner og/eller redegjørelser er foretatt.

Del E: Opplysninger om virksomhetsområder

42. **Når opplysninger om virksomhetsområder er vesentlige for årsregnskapet, må revisor innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at presentasjonen og opplysningene er i henhold til gjeldende rammeverk for økonomisk rapportering.**
43. Revisor vurderer opplysninger om virksomhetsområder i forhold til årsregnskapet som helhet, og det kreves vanligvis ikke utførelse av revisjonshandlinger som ville vært nødvendige dersom revisor skulle uttale seg om virksomhetsområdet alene. Imidlertid omfatter vesentlighetsbegrepet både kvantitative og kvalitative forhold, og revisjonshandlingene tar dette i betraktning.
44. Revisjonshandlinger vedrørende opplysninger om virksomhetsområder består vanligvis av analytiske kontrollhandlinger og andre revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene.
45. Revisor bør diskutere med ledelsen hvilke retningslinjer som benyttes for utvelgelse og presentasjon av informasjon om virksomhetsområder, og vurdere om retningslinjene resulterer i at opplysningskravet i god regnskapsskikk blir oppfylt, samt utføre revisjonshandlinger knyttet til anvendelsen av retningslinjene. Revisor vil vurdere salg, overføringer og krav mellom virksomhetsområdene, eliminering av interne poster, sammenligne med budsjetter og andre forventede resultater, for eksempel driftsresultat i prosent av salg, og fordeling av eiendeler mellom virksomhetsområdene, innbefattet konsistens med tidligere perioder og hvor dekkende redegjørelsen er dersom det er uoverensstemmelse.